

Zákonné nařízení, že by i mimosoudní výpovědi — jak jest to předepsáno v § 564 c. ř. s. pro výpovědi soudní — musely býti doručeny jako žaloby, není. Vztahovati předpis §§ 564 a 108 c. ř. s. na případy jiné, nemá zákonného podkladu a je proto nepřipustné.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání, v němž uplatňován je toliko duvod § 503 č. 4 c. ř. s., jest neoprávněno. Soud odvolací správně posoudil věc po stránce právní; vývody spisu dovolacího nejsou způsobilé, by vyvrátily správné odůvodnění napadeného rozsudku. V případech soudní výpovědi nájemní smlouvy má dle prvního odstavce § 564 c. ř. s. výpověď spolu se soudním usnesením, dle § 562 c. ř. s. o ní vydaným, doručena býti odpurci vypovídající strany podle předpisů, platících pro doručování žalob, totiž podle §§ 106 a 107 c. ř. s. Obdoby tohoto zákonného předpisu § 564 c. ř. s., ve smyslu § 7 obč. zák. užití pro doručování mimosoudních výpovědí nájemních smluv nelze, poněvadž výklad zákona ve smyslu § 6 obč. zák. vede k závěru, že pro mimosoudní výpověď neplatí zákonné předpisy o doručování žalob. To vysvítá z této úvahy. V §§ 565 a 566 c. ř. s., jednajících o mimosoudní výpovědi smlouvy nájemní, není podobného předpisu, jako v prvním odstavci § 564 c. ř. s., a není tam poukázáno na předpis tento, ač v jiném směru, totiž co do obsahu výpovědi, jest v druhém odstavci § 565 poukázáno na ustanovení § 562 o výpovědi soudní. Spolu s výpovědí soudní doručuje se, jak již nahoře bylo uvedeno, také soudní usnesení, při mimosoudní výpovědi není usnesení takového. Doručování podle §§ 106 a 107 c. ř. s. děje se, jak uvedeno jest v § 87 c. ř. s. z moci úřední buď soudními orgány nebo z nařízení soudního orgány jiných veřejných úřadů, naproti čemuž mimosoudní výpověď přivádí se odpurci strany vypovídající na vědomí bez soudní účasti. Dle druhého odstavce § 566 c. ř. s. stačí, když výpověď byla odpurci strany vypovídající sdělena, tedy stačí, když tento se o výpovědi dověděl, a výkaz o tom, kdy sdělení dotyčné se stalo, dlužno podati soudu jen tenkrát, když soud to žádá. Dovolatel netvrdí, že výpověď nebyla mu sdělena, nýbrž naopak vysvítá z jeho námitek proti výpovědi, že se o ní dověděl. Mínění dovolatelovu, že by strana vypovídající mohla svého odpurce zaskočiti, kdyby mu nedoručila výpověď k vlastním rukám, nelze přisvědčiti, neboť tento jest dostatečně chráněn ustanovením prvního odstavce § 566 c. ř. s., dle něhož může podati námitky proti výpovědi ve lhůtě tam stanovené, jakož i předpisem druhého odstavce téhož § 566, dle něhož vypovídající strana musí na soudní vyzvání náležitě vykázati, kdy výpověď byla druhé straně sdělena. Že výpověď, proti které dovolatel podal námitky, stala se pozdě, nebo že neobsahovala údaje, uvedených v druhém odstavci § 565 c. ř. s., dovolatel ani teď netvrdí, ani netvrdil v námitkách proti výpovědi.

Čís. 1088.

O otázce promlčení soukromoprávního ručení z nedovoleného činu, jehož dopustil se tuzemec v cizozemsku, platí právo dovolávaného tuzemského soudu. Dle téhož práva dlužno posuzovati otázku, zda nedovo-

lený čin jest zločinem ve smyslu § 1489 obč. zák. Odsuzujícím náležen cizozemského trestního soudu není tuzemský civilní soud vázán (§ 268 c. ř. s.).

(Rozh. ze dne 8. června 1921, Rv II 13/21.)

Žalovaný, tuzemec, byl od 1. ledna 1906 spoluředitelem žalující dánské banky. Spolu s druhými dvěma řediteli vydal k upisování nových akcií prospekt banky, v němž bylo zejména uvedeno, že emise je financována mezinárodním konsorciem. K financování nových akcií mezinárodním konsorciem však nedošlo, a když zjištěn byl pravý stav věci, utrpěli akcionáři značnou škodu. Proti ředitelům bankovní, žalovaného nevylímaje, zavedeno bylo dánským soudem pro zmíněné nepravdivé údaje trestní řízení, jež skončilo odsouzením jich rozsudkem ze dne 17. prosince 1909, potvrzeným nejvyšším soudem v Kodani dne 29. listopadu 1910. Banka byla nucena nahraditi ztráty akcionářů a domáhala se pak náhrady na žalovaném, jenž mezitím přesídlil do tuzemska. Žaloba zadána byla na součtě dne 10. prosince 1915. Procesní soud prvního státního žalobu zamítl a uvedl mimo jiné v důvodech: Žalobkyně opírá svůj nárok o odsuzující rozsudek dánského trestního soudu a dlužno se proto předem zabývati otázkou, zda cizozemské trestní rozsudky zavazují ve smyslu § 268 c. ř. s. tuzemského civilního soudu. K otázce této nelze potakati, neboť, jak z motivu k § 268 c. ř. s. plyne, byl hlavní myšlenkou zákonodárcovou, by zamezeny byly nesrovnalosti mezi výrokem soudu trestního a civilního, což mohlo se státi bez jakýchkoli obav, kdyžtè dle platného trestního řízení jest podrobiti věc zevrubnému vyšetření, takže rozhořnutí trestního soudu jest plně spolehlivé. Z toho plyne, že zákon něl na mysli pouze tuzemské trestní rozsudky, nehledíc k tomu, že i civilní řád soudní, poukazuje v jiných případech na vyřízení v trestním řízení (sr. §§ 191, 539 c. ř. s.), míní tím trestní soudy tuzemské. Dále třeba rozřešiti otázku, zda dlužno na tento případ použiti práva tuzemského či dánského. Žaloba spočívá na jednání nedovoleném a theorie i praxe jest právem za jedno v tom, že dle §§ 35 až 37 obč. zák. dlužno následky poškození posuzovati dle práva státu, kde poškození nastalo. Přišlo by tu tedy zásadně v úvahu právo dánské. Leč v Dánsku (sr. dílo »Die Handelsgesetzte des Erdballes, svazek X.) není obchodní právo kodifikováno a bylo by proto třeba v právních otázkách, jež v tomto sporu přichází několik, dožadovati se po případě dobrozdání dánských justičních úřadů, kdežto tuzemské právo skýtá úplnou kodifikaci, až do nejnovější doby doplňovanou. To uznává ostatně i žalobkyně, odvolávajíc se převážně na právo tuzemské. Pouze v bodě promlčení setrvává žaloba na předpisech práva dánského, jí příznivějších. Leč v tomto bodě dlužno souhlasiti s názorem žalovaného, že, jde-li o otázku promlčení civilněprávního ručení z trestního činu, spáchaného tuzemcem v cizině, jest vždy směrodatným právo platící u dovolaného soudu. § 37 obč. zák. jedná pouze o právních jednáních v cizině předsevzatých. I když by se tento předpis vztahoval i na jednání z činu nedovoleného, nelze přece iiti tak daleko, by ručení za ně trvalo déle, nežli ohledně nedovolených činů spáchaných v tuzemsku. (V Dánsku stanovil totiž zákon ze dne 22. prosince 1908 pětileté promlčení náhradních nároků.) Vyžaduje toho ochrana tuzemcu jež dochází výrazu i v tom směru, že trestní následky trestního

cinnu, v cizině spáchaných, nejsou v tuzemsku uznány (Jettel: Internationales Privatrecht) a že majetkoprávní nároky z cizozemských trestních rozsudku — třebaš by tu byly smlouvy o právní pomoci — nejsou v tuzemsku vykonatelný. Stanovisko toto zaujímá z převážné části i literatura i judikatura (judikát čís. 17). Právem odvolává se žalovaný též na to, že tutéž zásadu stanoví v čl. XII. uv. zák. německý občanský zákoník. Odvolací soud rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Pokud se tkne výtky, že odvolací soud nesprávně posoudil věc po stránce právní (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), uvádí se proti vývodu dovolacího stísnu toto: a) Dle názoru dovolacího soudu není třeba zabývat se otázkou prvním soudem kladně, soudem odvolacím záporně zodpověděnou, zdaž upisovatelům nových akcií proti ředitelům žalující banky, zejména též proti žalovanému — ať již dle práva dánského (lex loci actus), ať dle zákona tuzemských (lex fori) vznikl nárok na náhradu škody z nepravdivých údajů prospektu. Jen mimochodem budiž připomenuto, že v té příčině záleželo by dle všeobecných pravidel právních hlavně na tom, je-li tu příčinná souvislost mezi tvrzeným bezprávným chováním se žalovaného a domnělou škodou upisovatelů. První soud vycházel tu z předpokladu, že údaje prospektu dle obvyčejného obchodního styku mohly zavdati příčinu k upsání nových akcií a tudíž i ke škodě upisovatelům tím vzešlé, a pokládal tím zmínčnou příčinnou souvislost za danou. Ale názor ten jest mylný, neboť kdokoli se domáhá náhrady škody, tomu dle přirozené povahy věci náleží, by podal přesný důkaz příčinné souvislosti mezi škodlivou událostí a tvrzenou škodou, t. j. by prokázal způsobem jakoukoli pochybnost vylučujícím, že škoda byla způsobena škodlivou událostí; pouhá pravděpodobnost zde nestačí. Než i kdyby tu byly veškeré podmínky vzniku náhradních nároků upisovatelů akcií proti žalovanému, kdyby tedy opačný názor odvolacího soudu byl nesprávným, nemohla by žalobkyně z toho vyvoditi důsledek sobě příznivých, poněvadž první soud právem uznal, že nároky ty byly by v tom případě promlčeny. Tu pak nabývá rozločujícího významu otázka, zda má promlčení býti posuzováno dle práva dánského či dle tuzemského. Dovolacímu soudu nešlo, že v této otázce mezinárodního práva soukromého názory spisovatelů, oběma stranami uvedených, podstatně se rozcházejí. Odvažuje se proti sobě dospívá k úsudku, že z praktického ohledu právnických dlužno se přidati k mínění prvního soudu, že v té příčině sluší užití práva tuzemského. Poukazujíc k příslušným důvodům, v rozsudku soudu první stolice podrobně vyloženým, docívá se, že stát má zájem na tom, aby tuzemské soudy na tuzemských příslušnících v tuzemsku nevynucovaly nejen nároky, které dle tuzemského práva vůbec nemohly vzniknouti (§ 81 ex. ř.), nýbrž i nároky, které dle tuzemského práva sluší pokládati již za zaniklé. V tom směru uvádí Bar ve svém díle »Das internationale Privat- und Strafrecht« — byť i především ohledně závazků smluvních — velmi případně, že kdyby tuzemské předpisy o promlčení nebyly vztahovány na všechny závazky našich státních příslušníků, bylo by na příklad tehdy, když dle práva místa, kde závazek vznikl, promlčení vůbec

jest vyloučeno, věřiteli dovoleno, by stále rušil právní bezpečnost našich státních příslušníků takovými zastaralými nároky, a naopak — t. j. kdyby u nás promlčení nemělo místa, byla by, kdyby byli cizinci v tuzemsku náhodou soudně stíháni, použitím našeho zákona nejvyšší měrou otřesena právní bezpečnost stran, která jest přece účelem celého ústavu. Bar zabývá se také námitkou, proti tomuto názoru činěnou, že, kdyby rozhodovalo bydliště dlužníka, mohl by tento změnou bydliště libovolně připraviti věřitele o jeho právo — a dospívá k úsudku, že pohledávka podléhá promlčecím předpisům, platícím v bydlišti dlužníkově, teprve od toho okamžiku, kdy dlužník nabývá tohoto bydliště. V tom směru však dlužno připomenouti, že v daném případě dle nevyvráceného přednesu žalovaného tento krátce po insolvenci žalující banky opustil Kodan a vrátil se do své vlasti (ke konci roku 1908 nebo začátkem roku 1909), takže hořejší výhrada vzhledem k tomu, co bude ještě uvedeno, nemá tu praktického významu. Pochybnost o tom, že žalovaný jest tuzemským státním příslušníkem, nebyla ve sporu vyslovena; námitka v tom směru teprve v dovolacím spise přednesená, musí tedy zustati nepovšimnuta (§ 504 c. ř. s.); v tom pak, že nebyla z moci úřední zjištěna státní příslušnost žalovaného, ve sporu v pochybnost nebraná, nelze spatřovati vadnost odvolacího řízení po rozumu § 503 čís. 2 c. ř. s. Použije-li se však co do otázky promlčení práva tuzemského, platí dle § 1489 obč. zák. tříletá lhůta promlčení, kterou jest počítati ode dne, kdy upisovatelé akcií zvěděli rejen o škodě, nýbrž i o osobě škudcově. To však bylo, jak žalobkyně v odvolacím spise připustila, nejpоздěji v době, kdy nejvyšší soud v Kodani vynesl svůj rozsudek, t. j. dne 29. listopadu 1910. Promlčecí lhůta končila se tudíž nejpоздěji uplynutím roku 1913. V době, kdy upisovatelé akcií postoupili prý své nároky žalující bance, náhradní nároky jejich tedy snad ještě trvaly, ale v době podané žaloby (10. prosince 1915) promlčením byly již zanikly, poněvadž postupem promlčení se nepřerušuje. Ježto pak žalující banka jako postupnice nemá většího práva, než postupitelé, a žalovaný jako postoupený dlužník může proti ní uplatniti tytéž námitky, které by mu příslušely proti postupitelum, tedy zejména též námitku promlčení, jest patrné, že žalobkyně jako postupnice upisovatelů akcií nemůže se na žalovaném s úspěchem domáhati náhrady škody. Opak bylo by lze tvrditi jen tehdy, kdyby byla škoda vznikla zločinem a tudíž dle § 1489 obč. zák. promlčecí lhůta byla třicet let. K otázce však, zda jde o zločin žalovaného, dlužno ve shodě s nižšími soudy odpověděti záporně. Při tom nutno především vytknouti, že o zločinu, jaký má na mysli § 1489 obč. zák., lze dle ustálené judikatury mluvit jen tehdy, jde-li o zločin ve smyslu trestního zákona; v tom směru však přichází dle toho, co výše uvedeno, jakož i vzhledem k ustanovením § 36 tr. zák., v úvahu jen tuzemský zákon trestní, který vyžaduje k zločinu zlého úmyslu a nikoli pouhé nedbalosti. Pokud pak běží o to, lze-li žalovanému klásti za vinu zlý úmysl, první soud právem vyslovil a správně odůvodnil, že a proč není vázán trestními rozsudky dánských soudů. Skutková zjištění, v rozsudku prvního soudu obsažená a v odvolacím řízení žádné změny nedoznavší, a proto i dovolací soud vízící, nedopouští však závěru, že žalovaný jednal ve zlém úmyslu. Ostatně lze i dle znění a obsahu dánských trestních rozsudků vážně pochybovati o tom, že žalovaný byl odsouzen pro dolosní jednání podvodné, kdyžž

se v rozsudku první stolice vyslovně uvádí, že podle stavu věci nelze vycházeti z toho, že obžalovaný H. věděl, jak bylo konsorcium složeno, a pouze vytýká, že bylo by bývalo povinností jeho a B-a, zjednat si o tom jistotu, a že neučinili ničeho, by zabezpečili bance možnost držeti se po případě konsorcia vládnoucího silnými prostředky peněžními. Další okolnosti dánským trestním rozsudkem zjištěné, že obžalovaní věděli o prospektu, než byl vydán, a proti jeho obsahu ničeho nenamítali, a že byli, pokud se týče musili býti si vědomi nesprávností v něm uvedených; — jakož i všeobecná rčení, že obžalovaní různým způsobem úmyslně způsobili, že v kruzích, na tom interesovaných, hlavně v té části obecnstva, která se potom rozhodla upsati nové akcie, vyvolány byly nesprávné představy o podkladech emise akcií a o celém hospodářském postavení banky, — ještě nenaplnují deliktového příznaku zlého úmyslu k přivodění škody směřujícího, jehož l. zločinu podvodu dle tuzemského trestního zákona se vyhledává. Žalobkyně ovšem se domnívá, že tu jest alespoň dolus eventualis. Než i tu se mýlí. O eventuálním zlém úmyslu lze mluvit tehdy, předsevzme-li pachatel nějaký čin k vůli určitému výsledku, máje při tom na zřeteli, že vedle tohoto výsledku nebo místo něho může nastati také výsledek jiný, a přes to nedá se zdržeti od svého činu; ale vždy musí pachatel chtít určitý výsledek trestný, musí tu tedy býti nikoli pouhá nedbalost, nýbrž zlý úmysl, to však v daném případě právě zjištěno nebylo. b) Jde tedy ještě o to, zda žalobkyni — nehlédíc k nárokům postoupeným, přísluší proti žalovanému vlastní nárok na náhradu škody. Také k této otázce dlužno odpověděti záporně, při čemž lze souhlasiti s názorem soudu prvního, že takovýto nárok vůbec nevznikl, následkem čehož v tom směru není třeba pouštěti se do otázky promlčení. První soud došel na základě výsledků sporného řízení, v rozhodovacích důvodech svého rozsudku uvedených, ke zdrcujícímu, ale správnému a spravedlivému úsudku o způsobu, jakým bankovní rada a zastupitelstvo žalující společnosti si vedly při emisi nových akcií v roce 1906. Všim právem poukázal k tomu, že bylo dle stanov povinností těchto dvou sborů, postarati se o to, by emise byla řádně a dostatečně financována, — a přílehavě vylíčil, jak hrubě bankovní rada a zastupitelstvo porušily tuto povinnost. Zcela správně také zdůraznil, že případná škoda upisovatelů nových akcií byla přímo způsobena nikoliv nesprávnými údaji prospel tu, nýbrž tím, že emise se nezdařila; že emise se nezdařila proto, poněvadž byla nedostatečně financována; že nedostatek ten dlužno přičítati za vinu bankovní radě a zastupitelstvu; a že žalující banka z tohoto zavinění svých orgánů jest práva jako ze zavinění vlastního. Zásada prvním soudem dále vyslovená, že nahradila-li banka upisovatelům akcií škodu takto svým vlastním zaviněním přímo způsobenou, nese příslušnou majetkovou újmu ze svého a nemůže se hojiti na žalovaném, který přímo nezpůsobil žádné škody, nýbrž snad jen nepřímou svou nedbalostí k ní přičinil, odpovídá slušnosti a spravedlivosti, a to tím spíše, když bezděky — a nikoli ve prospěch žalobkyně — tomu, kdo nepředpojatě posuzuje věc, se vnučuje otázka, proč se žalobkyně domáhá náhrady — a to náhrady celé — právě jen na žalovaném — cizozemci v cizozemsku, — kdežto na příslušnících svého státu, v jejich řadách dlužno snad hledati pravé a hlavní viníky, nepožadovala náhrady nynější žalobou uplatňované. Alespoň se

žalobkyně ani nepokusila o to, vyvátiti tvrzení žalovaného v tom směru přednesené, ač se jím výslovně zabývala.

Čís. 1089.

Význam doložky: »po zhotovení (nach Fertigstellung)« při sukcesivních dodávkách.

(Rozh. ze dne 14. června 1921, Rv I 273/21.)

Žalující firma uzavřela se žalovancu smlouvu na dodání příze v měsících květnu, červnu a červenci 1920 po zhotovení a zaplatila kupní cenu předem. S dodávkou květnovou ocitla se žalovaná v proclení a, když ani v dodatné lhůtě nesplnila, domáhala se kupitelka zrušení sml. uv. ohledně této dodávky a vrácení $\frac{1}{3}$ kupní ceny. Žalovaná dodala veškerou přízi teprve dne 28. července 1920. Oba nižší soudy žalobe vyhověly, shledavše oprávněným výkon volby dle čl. 355 obch. zák. žalobkyni.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání a uvedl mimo jiné

v d ů v o d e c h:

Žalovaná vykládala dodatek »nach Fertigstellung«, připojený k ustanovení o lhůtě dodací, v první a druhé stolici v ten smysl, že měla býti oprávněna, dodati celé objednané množství najednou až na konci lhůty k dodání, kdyby se zhotovení zboží protáhlo; v dovolání pak tvrdí, že jest jím vyjádřena podmínka, že zboží se dodá jen, může-li býti zhotoveno. Ani ten ani onen výklad nelze srovnati s ujednáním, že zboží jest dodati postupně v měsících květnu, červnu a červenci, neboť podle tohoto ujednání byla žalovaná povinna, dodati zboží měsíčně ve stejných neb přibližně stejných částkách. Slovem »nach Fertigstellung« lze rozuměti jen tak, že neměla míti žalobkyně práva, odvolati dotyčnou měsíční částku kdyloliv v měsíci, nýbrž že měla býti žalovaná oprávněna voliti dobu odeslání dle doby zhotovení, ale na povinnosti žalované, odeslati zboží postupně ve stejných lhůtách měsíčně, dodatkem »nach Fertigstellung« nebylo ničehož změněno. Vyslechnouti strany o významu dodatku »nach Fertigstellung«, neměl odvolací soud příčiny, jeněvadž, nehledě k tomu, že takový důkaz nebyl nabídnut, nesejde na tom, co si žalovaná při tom myslela, když tento dodatek připojila, nýbrž jen na tom, jak mu žalobkyně musela podle zvyklostí poctivého obchodu rozuměti. Uplatňuje-li žalovaná, že mínění odvolacího soudu, že při ujednání sukcesivní dodávky v určitých měsících se jako samozřejmé předpokládá, že zboží bude v těchto měsících postupně zhotoveno, odporuje spisum, nedolčuje tohoto dovolacího duvedu po zákonu, kdyžťe netvrdí, že odvolací soud položil za základ svému rozsudku skutkové předpokládání, jež by bylo v odporu se spisy.

Čís. 1090.

Proti tomu, kdo násilím (pomocí černé ruky) vetřel se do najatých místností, může nájemník nastupovati nejen žalobou pro rušení držby, nýbrž i žalobou o vyklizení místností.

(Rozh. ze dne 14. června 1921, Rv I 478/21.)